МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
(повна назва підрозділу)

КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
(повна назва кафедри)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор із науково-педагогічної роботи

Сергій Слободян

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

МЕТОДОЛОГІЯ ТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ

METHODOLOGY OF THE CREATIVE PROCESS

рівень вищої освіти другий (магістерський)

тип дисципліни вибіркова

мова викладання українська

Миколаїв – 2025

1

Робоча програма навчальної дисципліни *«Методологія творчого процесу»* скерована на підготовку фахівців усіх галузей знань, усіх спеціальностей.

«1» жовтня 2025 р. 17 с.

Розробник: *Якименко* Світлана *Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри початкової освіти.*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Методологія творчого процесу»* розглянуто на засіданні кафедри початкової освіти
Протокол № 2 від «09» жовтня 2025 р.

Завідувач кафедри *Світлана Якименко*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Методологія творчого процесу»* розглянуто Науково-методичною комісією Навчально-наукового педагогічного інституту імені В.О. Сухомлинського
Протокол № 1 від «14» жовтня 2025 р.

Голова *Людмила Хрящевська*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«Методологія творчого процесу»* погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу *Андрій Лабарткава*

Робочу програму навчальної дисципліни *«Методологія творчого процесу»* затверджено Навчально-методичною радою НУК
Протокол № 8 від «29» жовтня 2025 р.

Голова НМР НУК *Сергій Слободян*

© НУК, 2025

© Якименко С.І., 2025

ЗМІСТ

Вступ *4*
1. Опис навчальної дисципліни *5*
2. Мета вивчення навчальної дисципліни *6*
3. Передумови для вивчення дисципліни *6*
4. Очікувані результати навчання *6*
5. Програма навчальної дисципліни *6*
6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування *9*
7. Форми поточного та підсумкового контролю *10*
8. Критерії оцінювання результатів навчання *11*
9. Засоби навчання *12*
10. Рекомендовані джерела інформації *12*

ВСТУП

Анотація

Навчальна дисципліна «Методологія творчого процесу» спрямована на формування у студентів цілісного уявлення про природу творчості, етапи та закономірності творчого процесу, методологічні підходи до вивчення і розвитку креативного потенціалу особистості. Курс забезпечує засвоєння основних понять, принципів, концепцій і методів дослідження творчості в педагогіці, психології, філософії та мистецтві.

Особлива увага приділяється механізмам творчої діяльності, факторам її стимулювання, взаємозв'язку інтуїції та рефлексії у процесі створення нового, а також методам розвитку креативності в освітньому середовищі.

Курс має міждисциплінарний характер і поєднує філософські, психологічні, педагогічні та культурологічні підходи до розуміння творчості.

Курс призначений для студентів магістерських програм педагогічного та мистецького спрямування.

Ключові слова: творчість; креативність; інновація; інтуїція; методологія; педагогічна творчість; художня творчість.

Abstract

The academic discipline "Methodology of the Creative Process" aims to develop a comprehensive understanding of creativity, its nature, stages, and regularities, as well as methodological approaches to studying and fostering creative potential. The course provides an interdisciplinary overview of creativity in pedagogy, psychology, philosophy, and art.

Special attention is paid to the mechanisms of creative thinking, the relationship between intuition and reflection, and the methods of stimulating creativity in the educational environment.

The course is intended for master's students majoring in pedagogy and arts.

Key words: creativity; creative thinking; innovation; intuition; methodology; pedagogical creativity; artistic creativity.

1. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 5</td><td rowspan="3">усі галузі знань</td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Модулів –1</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 5</td><td>2-й</td><td>2-й</td></tr>
<tr><td rowspan="6">Електронний адрес РПНД на сайті Університету

Індивідуальне науково-дослідне завдання
–

Загальна кількість годин –150</td><td rowspan="6">усі спеціальності</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>3-й</td><td>3-й</td></tr>
<tr><td colspan="2">Лекцій</td></tr>
<tr><td>30 год.</td><td>10 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>30 год.</td><td>10 год.</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4;

Самостійної роботи студента – 6</td><td rowspan="5">Освітній рівень:
другий (магістерський)</td><td colspan="2">Лабораторні</td></tr>
<tr><td>0 год.</td><td>0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>90 год</td><td>130 год</td></tr>
<tr><td colspan="2">Індивідуальні завдання: 0 год.</td></tr>
<tr><td colspan="3">Вид контролю: залік</td></tr>
<tr><td colspan="3">Форма контролю: усна</td></tr>
</table>

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета курсу — формування у студентів системного бачення творчого процесу як феномену індивідуальної та колективної діяльності, оволодіння методологічними основами аналізу, моделювання та розвитку творчості, а також набуття умінь застосовувати методи стимулювання креативності у педагогічній та науковій практиці.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумов для вивчення дисципліни немає.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни не передбачає формування та розвиток у студентів програмних результатів навчання через належність дисципліни до категорії вибіркових.

Під час опанування матеріалами курсу студенти матимуть можливість оволодіти такими компетенціями:

1. Здатність аналізувати феномен творчості з методологічних позицій.
2. Здатність визначати етапи, закономірності та механізми творчого процесу.
3. Здатність використовувати сучасні наукові підходи до дослідження творчої діяльності.
4. Здатність застосовувати методи стимулювання креативності в педагогічній, мистецькій і науковій роботі.
5. З формулювати та обґрунтовувати власні дослідницькі ідеї у сфері творчості.

5. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи творчості

Тема 1. Феномен творчості: історико-філософський аспект

1. Поняття «творчість» у філософії, психології, педагогіці.
2. Основні етапи осмислення творчості у світовій та українській науці.

Література: [1], с. 12–28; [3], с. 45–60.

Тема 2. Методологічні підходи до вивчення творчого процесу

3. Системний, діяльнісний, культурологічний, синергетичний підходи.
4. Методи наукового дослідження творчості.

Література: [2], с. 30–46; [5], с. 14–28.

Змістовий модуль 2. Психологічні механізми творчості

Тема 3. Психологічна структура творчого процесу

5. Етапи творчості: підготовка, інкубація, інсайт, реалізація.
6. Роль підсвідомого й інтуїції.

Література: [4], с. 35–52; [5], с. 70–82.

Тема 4. Креативність як індивідуальна властивість особистості

7. Поняття та критерії креативності.
8. Методи діагностики та розвитку креативності.

Література: [3], с. 60–73; [6], с. 22–35.

Змістовий модуль 3. Педагогічна та мистецька творчість

Тема 5. Педагогічна творчість: сутність, структура, етапи

9. Педагогічна творчість як професійна діяльність.
10. Творчий стиль викладача та інноваційна культура педагога.

Література: [7], с. 14–27; [8], с. 35–49.

Тема 6. Мистецька творчість і креативні технології в освіті

11. Мистецтво як простір самовираження та інновації.
12. Інтерактивні, проектні та арт-технології розвитку творчості.

Література: [1], с. 90–105; [9], с. 50–70.

Змістовий модуль 4. Організаційно-методичні засади розвитку творчості

Тема 7. Методологія формування творчого середовища

13. Освітнє середовище як фактор творчого розвитку.
14. Психолого-педагогічні умови формування творчого потенціалу.

Література: [2], с. 60–80; [6], с. 40–56.

Тема 8. Методи активізації творчої діяльності студентів

15. Мозковий штурм, метод фокальних об’єктів, синектика.
16. Проблемно-пошукові, ігрові та дослідницькі методи навчання.

Література: [3], с. 80–96; [7], с. 49–60.

Змістовий модуль 5. Оцінювання та розвиток творчого потенціалу

Тема 9. Критерії та показники оцінювання творчості

1. Поняття оцінювання творчого потенціалу.
2. Критерії, показники та рівні розвитку творчості у педагогічній і мистецькій діяльності.
   Література: [4], с. 82–96; [5], с. 110–125.

Тема 10. Розвиток творчого потенціалу особистості

1. Педагогічні стратегії та психологічні механізми розвитку творчості.
2. Інноваційні методики стимулювання креативності студентів.
   Література: [2], с. 90–112; [7], с. 74–88.

Тематичний план навчальної дисципліни
3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**7**	**8**	**9**	**10**	**11**	**12**
Модуль 1.										
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи творчості										
Тема 1. Феномен творчості: історико-філософський аспект	14	4	2	–	8	14	2	0	–	12
Тема 2. Методологічні підходи до вивчення творчого процесу	16	2	4	–	10	16	0	2	–	14
Разом за змістовим модулем 1	**30**	**6**	**6**	**–**	**18**	**30**	**2**	**2**	**–**	**26**
Змістовий модуль 2. Психологічні механізми творчості										
Тема 3. Психологічна структура творчого процесу	14	4	2	–	8	14	2	0	–	12
Тема 4. Креативність як індивідуальна властивість особистості	16	2	4	–	10	16	0	2	–	14
Разом за змістовим модулем 2	**30**	**6**	**6**	**–**	**18**	**30**	**2**	**2**	**–**	**26**
Змістовий модуль 3. Педагогічна та мистецька творчість										
Тема 5. Педагогічна творчість: сутність, структура, етапи	14	4	2	–	8	14	2	0	–	12
Тема 6. Мистецька творчість і креативні технології в освіті	16	2	4	–	10	16	0	2	–	14
Разом за змістовим модулем 3	**30**	**6**	**6**	**–**	**18**	**30**	**2**	**2**	**–**	**26**
Змістовий модуль 4. Організаційно-методичні засади розвитку творчості										
Тема 7. Методологія формування творчого середовища	14	4	2	–	8	14	2	0	–	12
Тема 8. Методи активізації творчої діяльності студентів	16	2	4	–	10	16	0	2	–	14
Разом за змістовим модулем 4	**30**	**6**	**6**	**–**	**18**	**30**	**2**	**2**	**–**	**26**
Змістовий модуль 5. Оцінювання та розвиток творчого потенціалу										
Тема 9. Критерії та показники оцінювання творчості	14	4	2	–	8	14	2	0	–	12
Тема 10. Розвиток творчого потенціалу особистості	16	2	4	–	10	16	0	2	–	14
Разом за змістовим модулем 5	**30**	**6**	**6**	**–**	**18**	**30**	**2**	**2**	**–**	**26**
Разом за курсом	**150**	**30**	**30**	**0**	**90**	**150**	**10**	**10**	**0**	**130**

Теми семінарських занять

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	денна форма	Заочна форма
Модуль 1.		
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи творчості		
Тема 1. Феномен творчості: історико-філософський аспект	2	0
Тема 2. Методологічні підходи до вивчення творчого процесу	4	2
Разом за змістовим модулем 1	6	2
Змістовий модуль 2. Психологічні механізми творчості		

Тема 3. Психологічна структура творчого процесу	2	0
Тема 4. Креативність як індивідуальна властивість особистості	4	2
Разом за змістовим модулем 2	6	2
Змістовий модуль 3. Педагогічна та мистецька творчість		
Тема 5. Педагогічна творчість: сутність, структура, етапи	4	0
Тема 6. Мистецька творчість і креативні технології в освіті	2	0
Разом за змістовим модулем 3	6	2
Змістовий модуль 4. Організаційно-методичні засади розвитку творчості		
Тема 7. Методологія формування творчого середовища	2	2
Тема 8. Методи активізації творчої діяльності студентів	4	0
Разом за змістовим модулем 4	6	2
Змістовий модуль 5. Оцінювання та розвиток творчого потенціалу		
Тема 9. Критерії та показники оцінювання творчості	2	2
Тема 10. Розвиток творчого потенціалу особистості	4	0
Разом за змістовим модулем 5	6	2
Разом за курсом	30	10

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до практичних занять –***1-2 год. /1 заняття***;
- написання рефератів – ***15 год. / 1 роботу;***
- підготовка до контрольних заходів –***15 год. / 1 захід***
- підготовка проєктних (самостійних) завдань - ***3–5 год. / 1 проєкт.***

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекцій	15	20
2	Підготовка до практичних занять	30	40
3	Підготовка до контрольних заходів	20	30
4.	Виконання завдань самостійної роботи (реферати, презентації, план-конспект уроку)	25	40
5.			
	Разом	**90**	**130**

6. Методи навчання. Засоби діагностики результатів навчання та методів їхнього демонстрування

Методи навчання:

1) на лекційних заняттях:
   - лекція;
   - пояснення;
   - дискусія;
   - диспут;
   - ілюстрування;
   - демонстрація;
   - відеометод;
   - майстер-клас
2) на семінарських заняттях:

– практична робота;
– фронтальне опитування;
– частково-пошуковий метод;
– спостереження.
–

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- усні відповіді;
- проєктні (самостійні) роботи;
- контрольна робота;
- реферати.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу містить оцінки з поточного контролю та оцінки підсумкового контролю. В кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок, де студент може набрати від 60 балів до 100 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру.

Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок (усна відповідь, проектні (самостійні роботи), реферат, контрольна робота (максимально 85 балів) й оцінки за контрольну роботу (максимально 15 балів).

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних і проєктних самостійних робіт, а також презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки лише досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній із позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їхнє оцінювання

Відповіді на семінарах	**Критерії оцінювання**
2	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв’язки, містить аргументовані висновки.
1,5	Відповідь в цілому правильна, доволі повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу.
1	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
0,5	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
0	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована. Студент не дає відповіді
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми: *семестр: 30 балів для денної форми: – 15 семінарських занять по 2 бали;* *25 балів для заочної форми – 5 семінарських занять по 5 балів.*	

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Практичні заняття	15х2 бал = 30 балів	5х5 балів = 25 балів
Самостійна робота	14х2 бал = 28 балів	14х2 бал = 28 балів
Контрольна (письмова) робота	1х20 балів= 20 балів	1х20 балів= 25 балів
Підготовка до заліку	1х22 балів=22 балів	1х22 балів=22 балів
Всього	**100**	**100**

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	Т1	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	5
		Самостійна робота	2	Самостійна робота	2
	Т2	Відповідь на семінарському занятті	4		
		Самостійна робота	2	Самостійна робота	2
ЗМ 2	Т3	Відповідь на семінарському занятті	4		
		Самостійна робота	4	Самостійна робота	2
	Т4	Відповідь на семінарському занятті	2		
		Самостійна робота	4	Самостійна робота	2
ЗМ 3	Т5	Відповідь на семінарському занятті	4		
		Самостійна робота	2	Самостійна робота	2
	Т6	Відповідь на семінарському занятті	4		
		Самостійна робота	2	Самостійна робота	2
ЗМ 4	Т7	Відповідь на семінарському занятті	4		
		Самостійна робота	2	Самостійна робота	2
	Т8	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	5
		Самостійна робота	2	Самостійна робота	2
ЗМ 5	Т9	Відповідь на семінарському занятті	4		
		Самостійна робота	2	Самостійна робота	2
	Т10	Відповідь на семінарському занятті	4	Відповідь на семінарському занятті	5
		Самостійна робота	2	Самостійна робота	2
Контрольна робота			20	Контрольна робота	25

Підсумковий контроль	Залік	20	Залік	40
Сума		100		100

9. Засоби навчання

Наочним матеріалом для лекційних занять послужать передусім мультимедійні засоби (комп'ютерні презентації); відеоматеріали (навчальні кінофільми, а також інтерв'ю, виступи тощо як фактографічний матеріал).

На практичних заняттях прислужиться бібліотечних фонд Університету та електронні репозитарії світу.

Під час виконання завдань самостійної роботи доцільним стане використання бібліотечного фонду та енциклопедій, словників, довідників.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Гілфорд, Дж. *Творчість як процес і продукт мислення* : монографія. — Київ : Основи, 2015. — 276 с.
2. Кравець, В. П. *Психологія креативності* : навч. посіб. — Київ : Педагогічна думка, 2018. — 284 с.
3. Маслоу, А. *Мотивація і особистість* : монографія / пер. з англ. — Київ : Ваклер, 2019. — 412 с.
4. Рудницька, О. П. *Мистецтво і педагогіка творчості* : навч. посіб. — Київ : Каравела, 2013. — 256 с.
5. Савченко, О. Я. *Педагогіка творчого саморозвитку* : монографія. — Київ : Либідь, 2016. — 328 с.
6. Савчин, М. В. *Психологія творчості* : навч. посіб. — Івано-Франківськ : ПНУ ім. В. Стефаника, 2016. — 240 с.
7. Сисоєва, С. О. *Педагогічна творчість: теорія і технологія* : навч. посіб. — Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. — 310 с.
8. Торренс, Е. П. *Креативність і освіта* : навч. посіб. — Львів : Літопис, 2014. — 292 с.

Додаткова література:

1. Андрущенко, В. П. *Філософія освіти* : підручник. — Київ : Знання України, 2012. — 312 с.
2. Бех, І. Д. *Особистісно орієнтований підхід у вихованні: теоретико-технологічні засади* : монографія. — Київ : Либідь, 2003. — 336 с.
3. Возняк, Г. В. *Розвиток креативності у педагогічній діяльності* : навч. посіб. — Львів : Світ, 2018. — 228 с.
4. Зязюн, І. А. *Філософія педагогічної дії* : монографія. — Чернівці : Рута, 2008. — 256 с.
5. Кононко, О. Л. *Психологічні механізми творчого саморозвитку особистості* : навч. посіб. — Київ : Освіта, 2015. — 198 с.
6. Моляко, В. О. *Психологія творчості і обдарованості* : монографія. — Київ : Видавничий дім «Слово», 2014. — 304 с.
7. Ничкало, Н. Г. *Освітній простір і творчий розвиток особистості* : зб. наук. праць. — Київ : Педагогічна думка, 2019. — 224 с.
8. Рибалко, Л. С. *Методика розвитку творчого мислення у майбутніх педагогів* : навч. посіб. — Харків : Основа, 2017. — 210 с.
9. Сисоєва, С. О. *Творча особистість педагога: формування і розвиток* : монографія. — Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. — 280 с.

10. Титаренко, Т. М. *Життєвий світ особистості: психологічний вимір творчості* : монографія. — Київ : Либідь, 2015. — 292 с.

Інформаційні ресурси:

1. https://dnpb.gov.ua — Державна науково-педагогічна бібліотека України.
2. https://lib.iitta.gov.ua — Електронна бібліотека НАПН України.
3. https://eric.ed.gov — Education Resources Information Center (ERIC).
4. https://scholar.google.com — Google Scholar.
5. https://researchgate.net — ResearchGate.